

Sygn. akt I ACa 81/14

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 14 maja 2014 r.

Sąd Apelacyjny w Lublinie, I Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący - Sędzia	SA Ewa Popek (spr.)
Sędzia:	SA Ewa Lauber-Drzazga
Sędzia:	SA Zbigniew Grzywaczewski
Protokolant	stażystka Katarzyna Furmanowska

po rozpoznaniu w dniu 14 maja 2014 r. w Lublinie na rozprawie

sprawy z powództwa P. G.

przeciwko (...) Spółce Akcyjnej

w S.

o zapłatę

na skutek apelacji powoda od wyroku Sądu Okręgowego w Lublinie z dnia 7 listopada 2013 r. sygn. akt IX GC 238/13

I. oddała apelację;

II. zasądza od powoda P. G. na rzecz pozwanego (...) Spółki Akcyjnej w S. kwotę 2700 (dwa tysiące siedemset) złotych tytułem kosztów postępowania apelacyjnego.

Sygn. akt I ACa 81/14

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 7 listopada 2013 roku Sąd Okręgowy w Lublinie oddalił powództwo P. G. przeciwko (...) Spółce Akcyjnej w S. o zapłatę kwoty 154.471,54 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 3 listopada 2012 roku do dnia zapłaty (pkt I) oraz zasądził od powoda na rzecz pozwanego kwotę 3.617 zł tytułem kosztów procesu (pkt II).

W uzasadnieniu wyroku Sąd Okręgowy wskazał na następujące ustalenia i motywy rozstrzygnięcia.

Powód jako ubezpieczający zawarł z pozwanym ubezpieczycielem umowę ubezpieczenia samochodu osobowego marki M. (...), o TDI obejmującą OC i AC. W umowie wskazano jako ubezpieczonego (...) spółkę z o.o. z siedzibą w

W. - leasingodawcę z umowy leasingu zawartej z powodem, której przedmiotem był ubezpieczony pojazd. Umowa obejmowała okres ubezpieczenia od 10 maja 2012 roku do 29 maja 2013 roku. Integralną częścią zawartej przez strony umowy były ogólne warunki ubezpieczenia pojazdów mechanicznych od utraty, zniszczenia lub uszkodzenia (Autocasco) oraz kosztów udzielenia natychmiastowej pomocy (...) dla klienta korporacyjnego, których egzemplarz powód otrzymał przy zawieraniu umowy.

W dniu 30 maja 2012 roku został zawarty do powyższej umowy aneks korygujący, który obejmował rozszerzenie ryzyka o szkody podczas wynajmowania pojazdu.

Z tytułu rozszerzenia zakresu ochrony powód obowiązany był uiścić kwotę 4.054 zł z tytułu dopłaty składki. W imieniu ubezpieczyciela aneks został podpisany przez agenta ubezpieczeniowego A. G.. Powód odpierając zarzuty pozwanego wykazał, że wymieniona osoba jest zarejestrowana jako agent ubezpieczeniowy.

W pisemnym oświadczeniu agent potwierdził, że umowa i aneks zostały zarejestrowane w pozwanym towarzystwie. Pozwany nie zaprzeczył prawdziwości dokumentu prywatnego, który podpisał A. G. (art. 253 k.c.). Sąd Okręgowy przyjął, że treść tego oświadczenia odpowiada prawdziwemu stanowi rzeczy, skutkiem czego w oparciu o omawiany dokument uznał, że aneks korygujący został zawarty (art. 245 k.c.). Powód w ramach prowadzonej działalności gospodarczej, która obejmuje wynajem samochodów, wypożyczył w dniu 25 września 2012 roku opisany wyżej samochód osobie, która podawała się za D. R.

i wylegitymowała się dwoma dokumentami wystawionymi na to nazwisko. Samochód nie został zwrócony powodowi po upływie okresu najmu, tj. do dnia

2 października 2012 roku. Okoliczności, w których doszło do utraty przez pozwanego pojazdu nie są między stronami sporne. Powód o tym zdarzeniu powiadomił Policję i wskutek tego zawiadomienia Prokuratura Rejonowa (...) wszczęła śledztwo, które postanowieniem z dnia 30 sierpnia 2013 roku zostało prawomocnie umorzone wobec niewykrycia sprawcy. Z treści postanowienia wynika, że śledztwo prowadzone było w kierunku wyłudzenia, tj. przestępstwa określonego w art. 286 § 1 k.k. Opisany w uzasadnieniu postanowienia stan faktyczny zdarzenia jest tożsamy z okolicznościami wskazanymi w pozwie. W dniu 18 marca 2013 roku pomiędzy (...) spółką z o.o. w W. (cedent), a powodem (cesjonariusz) została zawarta umowa cesji, na podstawie której cedent w związku z zaistnieniem wskazanego zdarzenia przeniósł na cesjonariusza przysługujące mu na podstawie umowy ubezpieczenia prawa odszkodowawcze w stosunku do ubezpieczyciela z tytułu powstałej szkody w celu umożliwienia cesjonariuszowi dochodzenia tych praw. Umowa ze strony cedenta została podpisana przez osoby legitymujące się pełnomocnictwem. Pozwany ostatecznie nie kwestionował ważności zawartej umowy cesji, a tym samym legitymacji powoda do dochodzenia odszkodowania w oparciu o objętą sporem umowę ubezpieczenia. W piśmie z dnia 9 maja 2013 roku pozwany ubezpieczyciel odpowiadając na odwołanie powoda od decyzji odmawiającej wypłaty odszkodowania podtrzymał dotychczasowe stanowisko, podkreślając, że

w rozpatrywanym przypadku nie doszło do kradzieży pojazdu w rozumieniu

§ 3 ust. 7 o.w.u., który obowiązującą strony definicją „kradzieży” obejmuje przestępstwa określone w art. 278 k.k., 279 k.k. i 280 k.k. z wyraźnym wyłączeniem przywłaszczenia, o którym mowa w art. 284 k.k., które w sposób wyraźny zostało wyłączone zakresu odpowiedzialności pozwanego.

Sąd Okręgowy podniósł, że w świetle niespornych okoliczności faktycznych sprawy istota sporu sprowadzała się do rozstrzygnięcia, czy opisane okoliczności zdarzenia, w wyniku których doszło do utraty przez powoda opisanego pojazdu, objęte są ryzykiem ubezpieczeniowym, na które pozwany udzielił ochrony na podstawie wyżej powołanej umowy ubezpieczenia, co skutkowałoby jego odpowiedzialnością odszkodowawczą na podstawie art. 805 k.c. Postanowienia o.w.u. Autocasco pozwanego, będące elementem treści łączącego strony stosunku obligacyjnego, poza zakresem ochrony ubezpieczeniowej obejmującym szkody powstałe w wyniku zdarzeń wymienionych w § 5 o.w.u., do których bez wątpienia nie da się zakwalifikować spornego zdarzenia, dodatkowo wymieniają w § 7 ryzyko kradzieży. Powód wywodzi odpowiedzialność pozwanego na podstawie zapisu

§ 7 o.w.u. oraz powołuje się na wynikający z zawartego aneksu do umowy rozszerzony zakres ochrony ubezpieczeniowej z § 36 ust. 4 pkt 12 o.w.u. Zgodnie

z ugruntowaną linią orzecniczą postanowienia ogólnych warunków umów ubezpieczenia podlegają wykładni według reguł określonych w art. 65 § 2 k.c., gdy ich postanowienia nie są precyzyjne i stwarzają wątpliwości co do ich istotnej treści, a wykładnia taka nie może pomijać celu, w jakim umowa została zawarta,

a także natury i funkcji zobowiązania (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 14 lipca 2006 roku, II CSK 60/06, LEX nr 450174, wyrok Sądu Najwyższego z dnia 13 maja 2004 roku, V CK 481/03, LEX nr 183801). W orzecznictwie podkreśla się, że z uwagi na funkcję ochronną umowy ubezpieczenia miarodajny dla wykładni jej postanowień jest punkt widzenia tego, kto jest chroniony, a wątpliwości interpretacyjne nie mogą obciążać ubezpieczonego (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 28 maja 1997 roku, III CKN 76/97, LEX nr 50796; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 2 września 1998 roku, III CKN 605/97, LEX nr 1215932;) Sąd orzekający w niniejszej sprawie akceptuje co do zasady wyżej prezentowany pogląd, jednakże na gruncie niniejszej sprawy nie znalazł podstaw do stosowania powyższych reguł wykładni i zasad uwzględniających charakter umowy, gdyż postanowienia o.w.u., w świetle których dokonywana jest ocena zgłoszonego roszczenia są precyzyjne i w sposób jednoznaczny sformułowane. Ubezpieczyciel obejmując ryzykiem ubezpieczeniowym szkody powstałe wskutek kradzieży pojazdu lub jego części (§7) zawarł jednocześnie w § 3 pkt 10 definicję pojęcia kradzieży pojazdu dla potrzeb umowy, precyzując,

iż są to działania wyczerpujące znamiona czynu określonego w art. 278 k.k. (kradzież), art. 279 k.k. (kradzież z włamaniem), art. 280 k.k. (rozbój), wyraźnie zaznaczając, iż za kradzież nie uważa się przywłaszczenia, o którym mowa

w art. 284 k.k. Dodatkowo przypadek szkody powstałej wskutek przywłaszczenia został objęty wyłączeniem odpowiedzialności ubezpieczenia na mocy § 10 pkt 14 o.w.u. Tak sformułowany zapis w sposób jednoznaczny wyraża wolę ubezpieczyciela, by pojęcie „kradzieży” rozumieć wyłącznie tak jak przyjmują to przepisy kodeksu karnego, a nie w znaczeniu potocznym, do czego zmierza argumentacja powoda. W tej sytuacji, gdy z opisanych okoliczności nie wynika,

a powód nawet nie twierdzi, iż do utraty pojazdu doszło wskutek zdarzenia wyczerpującego przesłanki któregoś z przestępstw mieszczących się

w zdefiniowanym w umowie pojęciu kradzieży, tj. unormowanej w art. 278 k.k. kradzieży, unormowanej w art. 279 k.k. kradzieży z włamaniem, unormowanego

w art. 280 k.k. rozboju, to brak jest podstaw do uznania, iż zdarzenie to było objęte ryzykiem ubezpieczeniowym. W postanowieniu prokuratora o umorzeniu śledztwa wskazanym zostało, że do utraty pojazdu na szkodę powoda doszło wskutek wyłudzenia tj. przestępstwa stypizowanego w art. 286 § 1 k.k. Powód tej kwalifikacji prawnej nie kwestionował, zarzucając pozwanemu, że błędnie przyjął, iż szkoda powstała wskutek przestępstwa wyłudzenia określonego w art. 284 § 1 k.k. Jak wyżej wskazano zakres ochrony ubezpieczeniowej ograniczył wyraźnie ryzyko kradzieży do przypadków przestępstw enumeratywnie wymienionych przepisów kodeksu karnego, wśród których brak jest wskazanego art. 286 k.k. Z tak sformułowanych postanowień o.w.u. w sposób jednoznaczny wynika, iż intencją ubezpieczyciela było wyeliminowanie z zakresu ochrony ubezpieczeniowej przypadków utraty mienia, do których mogło dojść przy udziale ubezpieczającego (por. stanowisko SN w uchwale z dnia 12 grudnia 1997 roku, III CZP 65/97, OSNC 1998 nr 4, poz. 55, wyrok Sądu Najwyższego z dnia 28 listopada 2002 roku,

II CKN 1046/00). Zawarcie przez powoda aneksu do umowy, który rozszerzył odpowiedzialność ubezpieczyciela z tytułu AC na szkody powstałe podczas wynajmowania pojazdu powoduje, iż w stosunku do powoda nie obowiązuje wyłączenie tej odpowiedzialności z mocy § 36 pkt 11 o.w.u. w zakresie ochrony przewidzianej umową w przypadku zajścia wypadków ubezpieczeniowych opisanych w § 5 i § 7 o.w.u., tj. sytuacji gdyby doszło do utraty wynajmowanego pojazdu wskutek zaistnienia przestępstw określonych w § 3 pkt. 7 o.w.u. Z powyższych względów w rozpatrywanym przypadku zawarcie umowy w wariantcie rozszerzonym, zdaniem Sądu Okręgowego, nie wpływa na ocenę, iż pozwany ubezpieczyciel na gruncie obowiązujących strony postanowień umowy może skutecznie powoływać się na brak swojej odpowiedzialności za szkodę powstałą wskutek utraty samochodu

w okolicznościach objętych sporem.

Mając na względzie powyższe ustalenia i dokonaną ocenę prawną Sąd Okręgowy oddalił powództwo, orzekając o kosztach procesu na podstawie art. 98 § k.p.c.

Apelację od powyższego wyroku wniósł powód, zaskarżając go w całości i zarzucając:

1) błąd w ustaleniach faktycznych przyjęty za podstawę orzeczenie, który miał wpływ na jego treść, a mianowicie:

a) w dniu 30 maja 2012 roku został zawarty aneks korygujący do umowy AC i OC, który „obejmował rozszerzenie ryzyka o szkody podczas wynajmowania pojazdu”, podczas gdy aneks korygujący dotyczył „rozszerzenia ryzyka o wynajem samochodu”;

b) postanowienia o.w.u., w świetle których dokonywana jest ocena zgłoszonego roszczenia są precyzyjne, i w sposób jednoznaczny sformułowane z uwagi na to Sąd orzekający nie znalazł podstaw do stosowania reguł wykładni i zasad uwzględniających charakter umowy wynikający z orzecznictwa Sądu Najwyższego, podczas gdy:

- w pkt 10 § 3 o.w.u. zaznaczono, że za kradzież nie uważa się przywłaszczenia;

- w pkt 14 § 10 o.w.u. objęto wyłączeniem szkody powstałe w konsekwencji utraty pojazdu wskutek przywłaszczenia

a żaden przepis o.w.u. nie odnosi się do szkody powstałej w konsekwencji utraty pojazdu wskutek oszustwa (art. 286 § 1 k.k.), nie objęto wyłączeniem szkody powstałe w wyniku tego przestępstwa oraz w pkt 10 § 3 o.w.u. nie zaznaczono, że za kradzież pojazdu nie uważa się jego utraty w wyniku oszustwa, o którym mowa w art. 286 § 1 k.k.; a także przepisy o.w.u. nie wyłączyły zastosowania przez ubezpieczyciela § 10 pkt 12 ust. d o.w.u.

w wypadku kradzieży pojazdu wynajętego i w związku z tym wyłączona jest również odpowiedzialność ubezpieczyciela za utratę wskutek kradzieży każdego, służącego do odpłatnego wynajmowania ubezpieczonego pojazdu, skoro do istoty działalności powoda należy właśnie udostępnianie pojazdu wraz z kluczami, urządzeniem uruchamiającym urządzenia zabezpieczające przed kradzieżą i dokumentami zgłaszającym się klientom;

2) naruszenie prawa materialnego, a mianowicie art. 65 § 1 i 2 k.c. oraz

art. 12 pkt 4 ustawy o działalności ubezpieczeniowej przez dokonanie wykładni oświadczeń zawartych w aneksie do umowy sprzecznie z ich celem oraz zasadami współżycia społecznego oraz interpretacji niniejszych sformułowań i wątpliwości

co do postanowień o.w.u. na niekorzyść powoda.

Wskazując na powyższe zarzuty powód wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku poprzez uwzględnienie powództwa i zasądzenie od pozwanego na rzecz powoda kosztów postępowania za obie instancje.

Pozwany wniósł o oddalenie apelacji powoda i zasądzenie od powoda na jego rzecz kosztów postępowania odwoławczego.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje: apelacja powoda nie jest zasadna.

Zarzut dokonania błędnych ustaleń faktycznych nie zasługuje na uwzględnienie.

Sąd Okręgowy ustalił prawidłowy stan faktyczny, który Sąd Apelacyjny podziela i przyjmuje za własny, z jednym zastrzeżeniem dotyczącym ustaleń

w zakresie sformułowania użytego w aneksie do umowy ubezpieczenia. Mianowicie, Sąd Okręgowy ustalił, że „ W dniu 30 maja 2012 roku został zawarty do powyższej umowy aneks korygujący, który obejmował rozszerzenie ryzyka o szkody podczas wynajmowania pojazdu”. Z dokumentu obejmującego wymieniony aneks (k.21) wynika, że użyto w nim sformułowania, że dotyczy on „ rozszerzenia ryzyka

o wynajem samochodu”. Takie też ustalenia co do treści tego aneksu należy poczynić. Treści tego aneksu nie można jednak wyklądać w oderwaniu od umowy łączącej strony (k.20) oraz stanowiących jej integralną część „ogólnych warunków ubezpieczenia pojazdów mechanicznych od utraty, zniszczenia lub uszkodzenia (Autocasco) oraz kosztów udzielenia natychmiastowej pomocy (...) dla klienta korporacyjnego” (k. 62-71) - cytowanych dalej jako o.w.u.. Treść tego aneksu i użyte w nim sformułowanie, że dotyczy on „ rozszerzenia ryzyka

o wynajem samochodu” nie przesądza jeszcze o tym, że aneks ten rozszerzył zakres ochrony ubezpieczeniowej o wszystkie przypadki utraty pojazdu, tj. utratę w wyniku kradzieży, przywłaszczenia i oszustwa (jak twierdzi apelujący). Pozostałe twierdzenia podniesione w ramach zarzutu błędnych ustaleń faktycznych

(pkt 1 ppkt b apelacji według numeracji przyjętej na użytek niniejszego uzasadnienia) nie dotyczą sfery ustaleń faktycznych, ale kwestii wykładni umowy łączącej strony i zostaną poddane ocenie przy omawianiu kolejnego zarzuty apelacji - naruszenia art. 65 § 1 i 2 k.c.

Zarzut naruszenia art. 65 § 1 i 2 k.c. oraz art. 12 pkt 4 ustawy o działalności ubezpieczeniowej nie jest zasadny.

Sąd Okręgowy dokonał prawidłowej wykładni postanowień umowy łączącej strony. Na ma racji apelujący, twierdząc, że postanowienia o.w.u.

są niejednoznaczne i nieprecyzyjne w części dotyczącej określenia zdarzenia ubezpieczeniowego polegającego na utracie pojazdu, zaś podpisanie aneksu rozszerzyło zakres ochrony ubezpieczeniowej na wszystkie przypadki utraty pojazdu. Z umowy łączącej stron z k. 20-20v wynika, że zakres ochrony ubezpieczeniowej AC obejmował m.in. ryzyko kradzieży określone w § 7 o.w.u.

W § 3 pkt 10 o.w.u. zawarto definicję pojęcia kradzieży, stanowiąc, że kradzież pojazdu obejmuje działania wyczerpujące znamiona czynu określonego w art. 278 k.k. (kradzież), 279 k.k. (kradzież z włamaniem), 280 k.k. (rozbój), za kradzież nie uważa się przywłaszczenia, o którym mowa w art. 284 k.k. Fakt, że w § 3 pkt 10 o.w.u. nie wyłączono również przestępstwa, o którym mowa w art. 284 k.k. nie świadczy o tym, że o.w.u. są nieprecyzyjne i niejednoznaczne. W § 3 pkt 10 o.w.u. jasno bowiem określono jakie czyny niezadowolone wyczerpują pojęcie kradzieży. Taka samą uwagę należy odnieść do zapisu § 10 ust. 2 pkt 14 o.w.u., który stanowi, że ubezpieczyciel nie odpowiada za szkody powstałe w konsekwencji utraty pojazdu wskutek przywłaszczenia. Zapis ten nawiązuje do definicji kradzieży zawartej w § 3 pkt 10 o.w.u. i powtarza, że spod ochrony ubezpieczeniowej wyłączona jest utrata pojazdu wskutek przestępstwa określonego w art. 284 k.k. Skoro postanowienia o.w.u. nie odnoszą się w żaden sposób do przestępstwa określonego w art. 286 k.k., zaś definiują kradzież w sposób wymieniony w § 3 pkt 10 o.w.u., to jasne jest, że ochroną ubezpieczeniową nie jest objęta utrata pojazdu wskutek przestępstwa z art. 286 k.k. Strony zawarły aneks do umowy, stanowiąc w jego treści, że dotyczy on „rozszerzenia ryzyka o wynajem samochodu”. Aneks ten został zawarty w uwadze na treść § 36 o.w.u., który zawierał szereg wyłączeń generalnych, przewidując m.in. w ust. 4 pkt 11, że z zakresu ochrony ubezpieczeniowej wyłączone są szkody powstałe podczas wynajmowania pojazdu. Zgodnie z § 36 ust. 5 o.w.u. za dopłatą dodatkowej składki zakres ochrony ubezpieczeniowej mógł zostać rozszerzony w szkody wskazane w § 36 ust. 4 pkt 8, 10, 11 o.w.u., co też strony uczyniły we wspomnianym aneksie. Użytego w aneksie sformułowania „rozszerzenia ryzyka o wynajem samochodu” nie można wyklądać

w oderwaniu od umowy i o.w.u. łączących strony. Aneks oznaczał rozszerzenie zakresu ochrony ubezpieczeniowej o szkody powstałe podczas wynajmowania pojazdu, jednakże nie zmieniał postanowień dotyczących tego, że zakres ochrony ubezpieczeniowej dotyczył przypadków utraty pojazdu wskutek kradzieży rozumianej w sposób określony w § 3 pkt 10 o.w.u. Inaczej mówiąc dalej pozostawały w mocy postanowienia dotyczące zakresu ochrony określone w § 7 i § 3 pkt 10 o.w.u., które przewidywały odpowiedzialność ubezpieczyciela przewidzianą w razie utraty pojazdu wskutek kradzieży rozumianej jako przestępstwa wymienione w art. 278 k.k., art. 279 k.k., art. 280 k.k. Aneks rozszerzył jedynie zakres odpowiedzialności ubezpieczyciela o szkody polegające na utracie pojazdu wskutek kradzieży podczas jego wynajmowania.

Mając na uwadze powyższe rozważania Sąd Apelacyjny uznając, że zaskarżony wyrok jest prawidłowy, na podstawie art. 385 k.p.c., oddalił apelację powoda jako bezzasadną.

O kosztach postępowania odwoławczego Sąd Apelacyjny postanowił mając na uwadze wynik postępowania odwoławczego oraz art. 98 § 1 k.p.c.

w związku z art. 391 § 1 k.p.c. Apelacja powoda została oddalona w całości.

W związku z tym, nie znajdując podstaw do zastosowania art. 102 k.p.c. Sąd Apelacyjny zasądził od apelującego na rzecz pozwanego z tytułu kosztów postępowania odwoławczego kwotę 2.700 zł stanowiącą wynagrodzenie pełnomocnika, określone zgodnie z § 6 pkt 6 w związku z § 12 ust. 1 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 roku w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego

z urzędu.